JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
SIEGBERT ALBER
12 päivänä lokakuuta 2000 [1]

I Johdanto

1. Tämän ennakkoratkaisupyynnön lähtökohtana on kaksi tapausta. Molemmissa tapauksissa aiemmin Alankomaissa asuneet työntekijät — jotka ovat nyt palanneet kotimaahansa Marokkoon ja Espanjaan ja jotka saavat siellä Alankomaista työkyvyttömyyseläkettä — vaativat lapsilisää Marokossa ja Espanjassa opiskeleville lapsilleen. Alankomaat on kieltäytynyt myöntämästä tätä etuutta sillä perusteella, että vastaavia opiskelun rahoittamiseen tarkoitettuja tukia ei makseta enää vanhemmille, vaan ne myönnetään suoraan opiskelijalle. Käsiteltävänä olevassa tapauksessa opiskelevat lapset eivät kuitenkaan täytä opintojen rahoitusta varten maksettavan tuen edellytyksiä.

2. Arrondissementsrechtbank te Amsterdam pyytää siksi yhteisöjen tuomioistuinta vastaamaan kysymyksiin, jotka koskevat ennen kaikkea sitä, onko opintojen rahoitusta koskevan lainsäädännön muuttaminen Alankomaissa yhteensoveltuvaa erilaisten syrjintäkieltojen kanssa. Ensimmäistä tapausta koskeva syrjintäkielto sisältyy Euroopan talousyhteisön ja Marokon kuningaskunnan välisen yhteistyösopimuksen [2] (jäljempänä yhteistyösopimus) 41 artiklaan, ja toista tapausta koskeva syrjintäkielto sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä 14 päivänä kesäkuuta 1971 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71 [3] (jäljempänä asetus N:o 1408/71) säännöksiin, erityisesti sen 3 artiklaan, sekä työntekijöiden vapaasta liikkuvuudesta yhteisön alueella 15 päivänä lokakuuta 1968 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1612/68 [4] (jäljempänä asetus N:o 1612/68) 7 artiklan 1 kohtaan ja lisäksi EY:n perustamissopimuksen 48 ja 52 artiklaan (joista on muutettuina tullut EY 39 ja EY 43 artikla).

II Pääasia ja tosiseikat

3. Ennakkoratkaisukysymysten lähtökohtana ovat Marokon kansalaisen H. Fahmin ja Espanjan kansalaisen M. M. Esmoris Cerdeiro-Pinedo Amadon nos-

1 — Alkuperäinen kieli: saksa.

2 — EYVL 1978, L 264, s. 2.

3 — EYVL L 149, s. 2, muutettu viimeksi asetuksen N:o 1408/71 sekä asetuksen N:o 574/72 muuttamisesta 29 päivänä huhtikuuta 1999 annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 1399/1999; käsiteltävän asian kannalta merkitykselliset määräykset sisältyvät konsolidoituun versioon (EYVL 1992, C 325, s. 1).

4 — EYVL L 257, s. 2.

tamat kanteet alankomaalaista Sociale Verzekeringsbankia (jäljempänä SVB) vastaan, joka oli vastuussa poistetun etuuden maksamisesta vanhemmille.

4. Fahmin 9.7.1977 syntynyt Rida-poika ei ole milloinkaan asunut Alankomaissa. Hän kävi lukiota Al-Hoceimassa vuonna 1995/1996 ja aloitti korkeakouluopinnot Marokossa lukuvuonna 1996/1997.

5. Esmoris Cerdeiro-Pinedo Amadon tytär — Erika — syntyi Alankomaissa 15.11.1976. Lukuvuonna 1995/1996 Erika opiskeli Instituto de Educación Secundaria y Profesionalissa; lukuvuoden 1996/1997 alusta alkaen hän on opiskellut La Coruñan yliopistossa Facultad de Ciencias Economicas y Empresarialesissa.

6. Fahmi ja Esmoris Cerdeiro-Pinedo Amado saivat aluksi lapsilisää näistä lapsista. Kun lapset vaihtoivat koulutusalojaan vuonna 1996, etuudet kuitenkin poistuivat.

III Asiaa koskevat oikeussäännöt

A *Yhteisön oikeus*

7. Yhteistyösopimuksen 41 artiklassa määrätään seuraavaa:

"1. Jollei seuraavien kohtien määräyksistä muuta johdu, työntekijät, jotka ovat Marokon kansalaisia, ja heidän kanssaan asuvat perheenjäsenet saavat sosiaaliturvan alalla hyväkseen järjestelyn, jossa näitä työntekijöitä ei millään tavalla syrjitä sen jäsenvaltion omiin kansalaisiin nähden, jonka alueella he työskentelevät.

2. — —

3. Nämä työntekijät saavat perhe-etuudet yhteisön alueella asuville perheenjäsenilleen.

4. Nämä työntekijät saavat siirtää vapaasti Marokkoon, velkojana olevan jäsenvaltion tai velkojina olevien jäsenvaltioiden lainsäädännön mukaisesti sovellettavaan kurssiin, vanhuuden, kuoleman, työtapaturman tai ammattitaudin sekä työtapaturmasta tai ammattitaudista aiheutuneen työkyvyttömyyden perusteella maksettavat eläkkeet ja elinkorot.

5. — — ."

Muut kieliversiot ja asiayhteys osoittavat, että epäselvän saksankielisen version 1 kohdassa kielletään Marokon kansalaisten syrjintä jäsenvaltion *kansalaisiin* [Staatsangehörigen] nähden, eikä syrjintää sen jäsenvaltion *kansallisuuksiin* [Staatsangehörigkeiten] nähden, jonka alueella ensin mainitut työskentelevät.

Asetus N:o 1408/71

8. Sen 3 artiklan 1 kohta kuuluu seuraavasti:

"Jollei tämän asetuksen erityisistä säännöksistä muuta johdu, jäsenvaltion alueella asuvat henkilöt, joihin tätä asetusta sovelletaan, ovat jäsenvaltion lainsäädännön mukaan samojen velvoitteiden alaisia ja nauttivat samoja etuja kuin tämän valtion kansalaiset."

9. 4 artiklan 1 kohdassa määritetään asetuksen N:o 1408/71 soveltamisala seuraavasti:

"Tätä asetusta sovelletaan kaikkeen lainsäädäntöön, joka koskee seuraavia sosiaaliturvan aloja:

a) — g) — —

h) perhe-etuuksia."

10. 1 artiklan u alakohdan mukaan "perhe-etuuksilla tarkoitetaan kaikkia luontois- tai rahaetuuksia, jotka on tarkoitettu perhekustannuksia varten — — ."

11. 13 artiklan 2 kohdassa sanotaan muun muassa seuraavaa:

"a) Jäsenvaltion alueella työssä oleva työntekijä on tämän valtion lainsäädännön alainen, vaikka hän asuu toisen jäsenvaltion alueella — — .

b) — e) — —

f) henkilö, johon jäsenvaltion lainsäädäntöä lakataan soveltamasta ilman, että toisen jäsenvaltion lainsäädäntö tulee sovellettavaksi häneen jonkin tämän kohdan edellä olevassa alakohdassa säädetyn säännön mukaisesti taikka jonkin artikloissa 14—17 säädetyn poikkeuksen tai erityissäännöksen perusteella, kuuluu sen jäsenvaltion lainsäädännön piiriin, jonka alueella hän asuu, yksinomaan tämän lainsäädännön määräysten mukaisesti."

12. 73 artiklan sisältö on seuraava:

"Työntekijällä, joka on muun jäsenvaltion — — lainsäädännön alainen, on toisessa jäsenvaltiossa asuvien perheenjäsentensä osalta oikeus perhe-etuuksiin, joista säädetään ensiksi mainitun jäsenvaltion lainsäädännössä, niin kuin he asuisivat tässä valtiossa."

13. 77 artiklassa sanotaan seuraavaa:

"1. Ilmaisulla etuudet tarkoitetaan tässä artiklassa perheavustuksia henkilöille, jotka saavat vanhuus-, työkyvyttömyys- — — -eläkettä — — tai lisiä tällaisten eläkeläisten lasten suhteen, — — .

2. Etuudet myönnetään seuraavien sääntöjen mukaisesti riippumatta jäsenvaltiosta, jonka alueella eläkeläinen tai lapset asuvat:

a) eläkeläiselle, joka saa eläkettä vain yhden jäsenvaltion lainsäädännön mukaan, sen jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti, joka on vastuussa eläkkeestä;

b) — — ."

Asetus N:o 1612/68

14. 7 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

"1. Jäsenvaltion kansalaista ei työntekijänä saa kansalaisuutensa vuoksi saattaa toisen jäsenvaltion alueella kotimaisiin työntekijöihin verrattuna eri asemaan työ- ja palvelussuhteen ehtojen suhteen; tämä

koskee erityisesti palkkausta, irtisanomista ja työttömyyden sattuessa paluuta saman alan työhön tai uudelleen työllistämistä.

2. Hänen on saatava samat sosiaaliset ja verotukseen liittyvät edut kuin kotimaisten työntekijöiden."

B *Kansalliset oikeussäännöt*

15. Alankomaiden lainsäädännön mukaan työkyvyttömyyteen perustuviin etuuksiin liittyy periaatteessa Algemene Kinderbijslagwetin (yleinen lapsilisälaki; jäljempänä AKW) mukainen oikeus lapsilisään. Tämä etuus myönnettiin aluksi periaatteessa myös huollettavista täysi-ikäisistä lapsista, mikäli he olivat koulutuksessa — erityisesti siis, jos he opiskelivat.

16. Alankomaat alkoi myöntää 1.10.1986 opiskelijoiden etuuksia vanhempien sijasta suoraan opiskelijoille. Tällainen Wet op de studiefinancieringin (opintojen rahoituksesta annettu laki; jäljempänä WSF) mukainen etuus edellyttää joko opiskelijan Alankomaiden kansalaisuutta tai hänen oleskeluaan Alankomaissa sekä hänen assimiloitumistaan Alankomaiden yhteiskuntaan. Lisäksi tuetaan periaatteessa vain opiskelua alankomaalaisissa oppilaitoksissa. Erittäin tiukkojen edellytysten mukaisesti myös ulkomaalaiset oppilaitokset voidaan hyväksyä oppilaitoksiksi, joissa tapahtuvaa opiskelua varten maksetaan tukea. Tällöin on kyse eräistä Belgian ja Saksan yliopistoista sekä yhteisön tasolla suoritettavista opinnoista, jotka johtavat yhteisöoikeudellisesti yhdenmukaistettuihin tutkintoihin.[5] Fahmin ja Esmoris Cerdeiro-Pinedo Amadon lasten kohdalla ei täyty mikään näistä edellytyksistä.

17. Mikäli oikeutta opintojen rahoitusta varten maksettavan tuen saantiin ei ollut, AKW:n mukaista lapsilisää maksettiin kuitenkin aluksi edelleen, mikäli lapsi oli syntynyt ennen 1.10.1986, oli yli 18- ja alle 25-vuotias, osallistui koulutukseen, jonka kesto oli vähintään 213 tuntia lukukautta kohden ja oli pääasiassa etuuteen oikeutetun vanhemman elätettävänä. Tämä opintojen rahoitusta varten maksettavaan tukeen nähden toissijainen lapsilisä otettiin AKW:n 7 a §:n 1 momentiksi WSF:n antamisen vuoksi.

18. Myös tämä toissijainen oikeus poistettiin periaatteellisesti 1.1.1996 — siis melkein 10 vuotta opintotuen käyttöönoton jälkeen. Vain ne tukeen oikeutetut, jotka saivat edellä mainittujen sääntöjen mukaisia etuuksia jo vuoden 1995 neljännellä

5 — Tällöin näyttävät olevan kysymyksessä ennen kaikkea lääketieteen, eläinlääketieteen, hammaslääketieteen, farmasian, arkkitehtuurin, sairaanhoidon ja kätilöalan opinnot.

neljänneksellä, saivat niitä edelleen niin kauan kuin kyseinen lapsi jatkoi mainitun lukukauden ensimmäisenä päivänä harjoittamiaan opintoja.

IV Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen suorittama arviointi ja ennakkoratkaisukysymykset

19. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että WSF:n mukainen oikeus opintojen rahoitusta varten maksettavaan tukeen on korvannut AKW:n mukaisen lapsilisäoikeuden. Sen mielestä tämä muutos ei tarkoita vain sitä, että WSF:ssä tehdään nimenomainen ero sen mukaan, ovatko opiskelijat Alankomaiden vai muiden maiden kansalaisia, vaan siinä tehdään "ero myös itse AKW:n nojalla vakuutettujen suhteen kansalaisuuden perusteella — —, koska suurimmalla osalla AKW:n nojalla vakuutettujen henkilöiden muilla kuin alankomaalaisilla lapsilla on muut kuin alankomaalaiset vanhemmat". Tämän vuoksi "juuri muut kuin alankomaalaiset AKW:n nojalla vakuutetut — — jäivät ilman tukea lapsilisäoikeuden muuttuessa vakuutettujen lasten oikeudeksi saada tukea opintojen rahoitusta varten".

WSF:ään sisältyvä opiskelupaikkaan liittyvä edellytys vaikuttaa lisäksi myös siten, että AKW:n nojalla vakuutettujen välillä tehdään ero sen mukaan, mikä heidän asuinpaikkansa on. Niillä AKW:n nojalla vakuutetuilla vanhemmilla, jotka asuvat Alankomaissa, on nimittäin pääasiassa lapsia, jotka opiskelevat pääasiassa Alankomaissa, kun taas Alankomaiden ulkopuolella asuvilla AKW:n nojalla vakuutetuilla on pääasiassa lapsia, jotka opiskelevat muissa kuin alankomaalaisissa oppilaitoksissa. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy siksi, johtaako tämä Alankomaiden lainsäädännön muutos lainvastaiseen syrjintään.

20. Arrondissementsrechtbank te Amsterdam pyytää yhteisöjen tuomioistuinta vastaamaan seuraaviin kysymyksiin:

Pääasiassa Fahmi:

"1) a) Onko Euroopan yhteisön ja Marokon kuningaskunnan välisen yhteistyösopimuksen 41 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että marokkolaiset työntekijät voivat vedota siinä määrättyyn syrjintäkieltoon, jos he eivät enää asu yhteisön jäsenvaltion alueella?

b) Jos edellä olevaan kysymykseen vastataan myöntävästi, estääkö yhteistyösopimuksen 41 artiklan 3 kohta sen, että marokkolaiset työntekijät, joiden lapset asuvat

yhteisön ulkopuolella, voisivat vedota yhteistyösopimuksen 41 artiklan 1 kohtaan?

2) Jos valittajan tilanteessa oleva työntekijä voi vedota yhteistyösopimuksen 41 artiklan 1 kohdassa määrättyyn syrjintäkieltoon, seuraako tästä kiellosta, että lapsilisäoikeuden poistaminen on lainvastaista, jos tämä oikeus on sen poistamisen yhteydessä korvattu muunlaisella oikeudella saada avustusta (muun muassa) vähintään 18-vuotiaiden opiskelevien lasten elinkustannuksia varten ja tällaisen uuden oikeuden saavat paljon useammin alankomaalaiset tai Alankomaissa asuvat AKW:n mukaan vakuutetut henkilöt kuin kantajan kaltaiset työntekijät?"

Pääasiassa Esmoris Cerdeiro-Pinedo Amado:

"1) a) Onko asetuksen N:o 1408/71 3 artiklan tai asetuksen muiden säännösten kanssa yhteensoveltumatonta se, että oikeus saada lapsilisää vähintään 18-vuotiaiden opiskelevien lasten osalta poistetaan, jos periaatteessa ainoastaan opiskelijoilla, jotka ovat Alankomaiden kansalaisia ja opiskelevat Alankomaissa, on oikeus poistetun oikeuden sijaan tulleen oikeuden saantiin?

b) Onko asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että sen kanssa on yhteensoveltumatonta poistaa oikeus vähintään 18-vuotiaiden opiskelevien lasten lapsilisään, jos periaatteessa ainoastaan opiskelijoilla, jotka ovat Alankomaiden kansalaisia ja opiskelevat Alankomaissa, on oikeus poistetun oikeuden sijaan tulleen oikeuden saantiin?

2) Onko ETY:n perustamissopimuksen 48 tai 52 artiklaa tulkittava siten, että vähintään 18-vuotiaiden opiskelevien lasten elinkustannuksia varten maksettavaa valtiollista avustusta koskevan oikeuden rajoittaminen johtaa Alankomaihin muuttaneiden muun jäsenvaltion kuin Alankomaiden kansalaisten tai heidän lastensa osalta työntekijöiden vapaan liikkuvuuden tai sijoittautumisoikeuden rajoittumiseen siten, että rajoitus on yhteensoveltumaton 48 tai 52 artiklan kanssa?"

V Oikeudellinen arviointi

A *Ennakkoratkaisukysymysten kohde*

21. Aluksi on määriteltävä tarkemmin ennakkoratkaisukysymysten kohde. Arrondissementsrechtbankin kysymykset

koskevat sitä, onko lapsilisän korvaaminen opintojen rahoitusta varten maksettavalla tuella yhteensoveltuvaa yhteisön oikeuden erilaisten syrjintäkieltojen kanssa. Tämä herättää kysymyksen, onko voimassa olevan lainsäädännön laajamittainen kumoaminen ja samanaikaisesti tapahtuva uuden säännöstön ottaminen käyttöön katsottava yhteisön oikeuden mukaan yhdeksi lainsäädäntötapahtumaksi, ja jos on, niin millä edellytyksillä.

23. Lainvastainen syrjintä saattaisi Alankomaiden hallituksen mukaan olla kyseessä korkeintaan WSF:n alalla, ja sitä pitäisi käsitelläkin sen eikä AKW:n siirtymäsäännöstön yhteydessä. WSF:n mukaiset oikeudet eivät sen mielestä ole kummankaan pääasian kohteena, koska Arrondissementsrechtbank ei ole toimivaltainen niissä asioissa. AKW:n siirtymäsäännöstö koskee kaikkia asianosaisia samalla tavalla, kansallisuuteen perustuvia eroja tekemättä.

Asianosaisten väitteet

22. Alankomaiden hallitus korostaa, että Alankomaiden lainsäätäjä rajoitti tosin yhtäältä AKW:n mukaista lapsilisäoikeutta ja otti toisaalta käyttöön erillisen opintojen rahoitusta koskevan järjestelmän, jossa annetaan etuuksia opiskelijoille. Näiden määräysten samanaikaisuus ei sen mielestä merkitse kuitenkaan sitä, että opintojen rahoitusta varten maksettava tuki olisi vain lapsilisän uusi muoto, jonka ulkopuolelle muut kuin alankomaalaiset vanhemmat pitkälti jäisivät. WSF poikkeaa aiemmista säännöstöistä monella tavalla, esimerkiksi vanhempien tulojen huomioimisen osalta. Opintojen rahoitusta varten maksettavan tuen muuttaminen vuonna 1996 ei sitä paitsi pienentänyt pelkästään muiden kuin alankomaalaisten vanhempien lasten saamia etuuksia vaan siinä pienennettiin myös muita etuuksia.

24. Vastaaja SVB lähtee siitä, että sen selvittämiseksi, esiintyykö asiassa syrjintää, on tutkittava pelkästään AKW:n tällä hetkellä voimassa olevaa versiota. Ennen vuotta 1996 voimassa olleeseen säännöstöön vertaaminen ei sen mielestä ole mahdollista. Nykyisessä AKW:ssä ei tehdä eroa kansalaisuuden, asuinpaikan tai opintopaikan perusteella. Lisäksi myös SVB korostaa, että jäsenvaltiot saavat vapaasti järjestää sosiaalijärjestelmänsä.

25. Muut asianosaiset eivät käsittele suoranaisesti tätä kysymystä. Esmoris Cerdeiro-Pinedo Amado, Fahmi, Espanjan ja Itävallan hallitus lähtevät kuitenkin siitä, että AKW:n ja WSF:n kiistanalaisia etuuksia pitää tarkastella yhdessä, kun taas Ison-Britannian hallitus ja komissio erottavat

etuudet tiukasti toisistaan. Ranskan hallitus pahoittelee sitä, että se ei pysty ennakkoratkaisupyynnön tietojen perusteella määrittelemään WSF:n luonnetta.

Arviointi

26. Arrondissementsrechtbankilla asian osalta olevat epäilyt eivät koske näiden kahden erilaisen järjestelmän, joiden nojalla opiskelijoille myönnetään etuuksia, siirtymäsäännöstöä, vaan uuden järjestelmän, eli WSF:n, tiukempia etujen saamista koskevia edellytyksiä.

27. AKW:n siirtymäsäännöstöihin ei sisälly mitään havaittavissa olevaa syrjintää. Kuten yhteisöjen tuomioistuin toistuvasti on päättänyt, jäsenvaltiot saavat vapaasti säätää sosiaaliturvajärjestelmistään.[6] Erityisesti ne voivat pitkälti päättää itse siitä, kuinka paljon valtion varoja ne käyttävät sosiaaliturvaetuuksien myöntämiseen. Niiden pitää tällöin kuitenkin ottaa huomioon yhteisön oikeus[7] ja erityisesti kansalaisuuteen perustuvan syrjinnän kielto,[8] vaikka lapsilisän kaltaisen oikeuden poistamisella tai tasapuolisella rajoittamisella ei rikotakaan yhteisön oikeutta.

28. Tämä Alankomaiden lainsäädännön muutos antaa vain syyn asettaa kyseenalaiseksi WSF:n mukaisten etuuksien myöntämisedellytykset.[9] Siitä ei kuitenkaan pidä päätellä, että ennakkoratkaisukysymys olisi lainvastainen, koska Arrondissementsrechtbankin toimivalta WSF:ään liittyvissä asioissa on vähäinen. Kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on arvioida asiaa koskevien kysymysten merkitystä ja sitä, onko ennakkoratkaisu tarpeen annettavan tuomion kannalta.[10] Yhteisöjen tuomioistuimella ei sen sijaan ole oikeutta päättää siitä, miten Arrondissementsrechtbankin olisi pitänyt reagoida havaitessaan WSF:ssä mahdollista syrjintää. Tämä päätös kuuluu yksinomaan Alankomaiden tuomioistuimille. Näin ollen on olemassa ainakin kaksi ratkaisumahdollisuutta. WSF:ää voitaisiin ensinnäkin soveltaa eri tavalla tällaisen havainnon jälkeen. Alankomaiden hallituksen antamien tietojen mukaan Arrondissementsrechtbank ei olisi toimivaltainen siinä asiassa. Toisaalta Arrondissementsrechtbank saattaisi tällaisen syrjinnän vuoksi jättää soveltamatta AKW:n vastaavia kumottuja säännöksiä, mihin sen toimivalta hyvin riittäisi. Siksi ei voida jättää

6 — Asia C-120/95, Decker, tuomio 28.4.1998 (Kok. 1998, s. I-1831, 21 kohta ja siinä mainittu oikeuskäytäntö).

7 — Edellä alaviitteessä 6 mainittu asia Decker, tuomion 23 kohta

8 — Ks. esim. asia 110/79, Coonan, tuomio 24.4.1980 (Kok. 1980, s. 1445, 12 kohta).

9 — Lähemmän tarkastelun perusteella on todettava, että ennakkoratkaisukysymysten perustana olevat erot ovat sisältyneet Alankomaiden lainsäädäntöön todennäköisesti jo vuonna 1986 WSF:n käyttöönotosta lähtien. Vuoteen 1996 asti eron oikeudelliset seuraamukset eivät olleet kuitenkaan niin merkittäviä Fahmin ja Esmoris Cerdeiro-Pinedo Amadon asemassa oleville henkilöille.

10 — Asia 338/85, Pardini, tuomio 21.4.1988 (Kok. 1988, s. 2041, 8 kohta).

huomiotta sitä, että ennakkoratkaisukysymykset ovat tärkeitä Arrondissementsrechtbankille käytännössä myös WSF:n kannalta. Siksi on tutkittava, sisältyykö WSF:n sääntöihin lainvastaista syrjintää.

B *Pääasia Esmoris Cerdeiro-Pinedo Amado*

Asianosaisten väitteet

29. Ennakkoratkaisukysymysten järjestyksestä poiketen on suositeltavaa käsitellä pääasiaa Fahmi vasta toisena, koska siihen liittyvien ennakkoratkaisukysymysten vastaukset perustuvat pääasian Esmoris Cerdeiro-Pinedo Amado yhteydessä tehtäviin tutkimuksiin.

1) Asetus N:o 1408/71

30. Arrondissementsrechtbank toteaa, että Alankomaiden lain mukaan Esmoris Cerdeiro-Pinedo Amado kuuluu asetuksen N:o 1408/71 henkilölliseen soveltamisalaan. Se kysyy kuitenkin, kuuluvatko tämän tapauksen tosiseikat myös aineelliseen soveltamisalaan ja onko tämä asetus, erityisesti sen 3 artikla, ristiriitainen sen kanssa, että lapsilisä korvataan opintojen rahoitusta varten maksettavalla tuella, jota ilman muiden valtioiden kuin Alankomaiden kansalaiset tai muualla kuin Alankomaissa asuvat asianosaiset säännöllisesti jäävät.

31. Esmoris Cerdeiro-Pinedo Amado katsoo, että AKW:n perusteella suoritettavien etuuksien rajoittaminen WSF:n käyttöönottamisen yhteydessä ei ole asetuksen N:o 1408/71 säännösten mukaista. Esmoris Cerdeiro-Pinedo Amado vetoaa ensinnäkin asetuksen 77 artiklan 2 kohtaan, jonka mukaan Alankomaiden lainsäädännön soveltamisesta hänen työkyvyttömyyseläkkeeseensä seuraa, että hänen pitäisi saada etuuksia myös tyttärestään, jottei häntä syrjittäisi kansalaisuuden perusteella. Alankomaiden järjestelmän muuttamisella rikotaan tästä asiasta riippumatta asetuksen 3 artiklan mukaista syrjintäkieltoa. Rajoitukset koskevat Amadon mielestä alankomaalaisia käytännössä vain, kun heidän lapsensa opiskelevat ulkomailla. Sen sijaan ei-alankomaalaisille vanhemmille jo pelkästään se vaatimus, että lasten pitää periaatteessa opiskella Alankomaissa, muodostuu paljon todennäköisemmin rasitukseksi kuin alankomaalaisille vanhemmille. Lisäksi ei-alankomaalaisten lasten yhdenvertaisuudelle alankomaalaisten opiskelijoiden kanssa on asetettu rajoittavia edellytyksiä.

32. Espanja on sitä mieltä, että AKW:n mukaiset etuudet ovat asetuksen N:o 1408/71 mukaisia perhe-etuuksia. Lainsäädännön kehittymisen vuoksi myös WSF:n mukaisia etuuksia on luonnehdittava samalla tavalla. WSF:ssä taattiin sen mielestä aluksi käytännössä AKW:n nojalla "saadut" oikeudet. Näitä oikeuksia rajoitettiin vasta jälkeenpäin lisälainsäädännöllä. Se tosiseikka, että WSF:ää käyttöön otettaessa ei yksinkertaisesti poistettu AKW:n mukaisia etuuksia, osoittaa Espanjan hallituksen mielestä, että lainsäätäjän tarkoituksena oli tehdä molemmista järjestelmistä vaikutukseltaan samanlaisia. Molemmat järjestelmät perustuivat tarpeeseen tukea perheitä lasten opiskelun johdosta.

33. Espanjan hallituksen mukaan asetuksen N:o 1408/71 3 artiklassa kielletään suora ja epäsuora syrjintä asetuksen N:o 1408/71 soveltamisalalla. WSF:ssä asetettu vaatimus Alankomaiden kansalaisuudesta edustaa suoraa syrjintää; vaatimusta alankomaalaisessa oppilaitoksessa opiskelemisesta voi luonnehtia peitellyksi syrjinnäksi.

34. Sillä ei ole merkitystä, koskeeko etuus opiskelijoiden omaa oikeutta vai johdannaista oikeutta. Espanjan hallitus viittaa asiassa Cabanis-Issarte annettuun tuomioon [11] ja toteaa, että tällä erolla on merkitystä vain työttömyysetuuksien kannalta. Muuten se viittaa asetuksen N:o 1408/71 73 artiklaan ja siihen perustuvaan oikeuskäytäntöön, [12] jonka mukaan työntekijöiltä ja ammatinharjoittajilta ei saa evätä perhe-etuuksia, vaikka kyseiset omaiset asuisivat toisessa jäsenvaltiossa.

35. Itävallan hallitus katsoo, että WSF:n mukaisia etuuksia pitää luonnehtia asetuksen N:o 1408/71 1 artiklan u alakohdan i alakohdan mukaisiksi perhe-etuuksiksi. Vastaavasti voitaisiin soveltaa asetuksen N:o 1408/71 3 artiklan syrjintäkieltoa, joka kieltää myös peitellyn syrjinnän tai välillisen syrjinnän. WSF:n mukaiset etuuksien saantiedellytykset johtavat Itävallan hallituksen mielestä tällaiseen välilliseen syrjintään, koska ei-alankomaalaisten vanhempien lapset jäävät huomattavasti useammin WSF:n mukaisen tuen ulkopuolelle.

36. Alankomaiden hallitus ja SVB katsovat jo esitettyjen pääasiaa koskevien käsitystensä perusteella, että tässä yhteydessä olisi tutkittava vain AKW:n säännökset, joissa ei niiden mielestä esiinny minkäänlaista syrjintää.

11 — Asia C-308/93, tuomio 30.4.1996 (Kok. 1996, s. I-2097).

12 — Yhdistetyt asiat C-245/94 ja C-312/94, Hoever ja Zachow, tuomio 10.10.1996 (Kok. 1996, s. I-4895) ja asia C-321/93, Imbernon Martínez, tuomio 5.10.1995 (Kok. 1995, s. I-2821).

37. Ranskan hallitus katsoo, ettei siirtotyöläisiä saa asettaa kotimaisia työläisiä huonompaan asemaan edes sosiaaliturvajärjestelmiä koskevien uudistusten yhteydessä. Ennakkoratkaisupyyntö ei tosin sisällä riittäviä tietoja oikeudesta opintojen rahoitukseen, jotta rahoituksen yhteensoveltuvuutta ennakkoratkaisupyynnössä mainitun lainsäädännön kanssa voisi arvioida. Ranskan hallitus epäilee joka tapauksessa, että yhteisöjen tuomioistuimen viimeaikaisesta oikeuskäytännöstä olisi havaittavissa suuntaus perheenjäsenten entistä itsenäisempään asemaan, mikä aiheuttaa huomattavia ongelmia jäsenvaltioiden sosiaaliturvajärjestelmille. [13]

38. Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus lähtee siitä, että WSF:n mukaiset etuudet eivät ole asetuksen N:o 1408/71 4 artiklan mukaisia sosiaaliturvaetuuksia eivätkä varsinkaan tämän asetuksen 1 artiklan u alakohdan i alakohdan mukaisia perhe-etuuksia. Opintojen rahoitusta varten maksettavaa tukea ei ole tarkoitettu perhekustannuksia varten vaan yksinomaan tukemaan opiskelijoita.

39. Vaikka opintojen rahoitusta varten maksettava tuki olisi sosiaaliturvaetuus, asetuksen N:o 1408/71 13 artiklan 2 kohdan f alakohdasta seuraisi Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen mielestä, että Esmoris Cerdeiro-Pinedo Amado kuuluisi Espanjaan paluunsa tähden opintojen rahoituksen osalta pelkästään Espanjan lainsäädännön piiriin. Hän ei voisi ainakaan vedota asetuksen 77 artiklan 2 kohdan a alakohtaan, koska tämä säännös koskee ainoastaan perhe-etuuksia, joihin opintojen rahoitusta varten maksettava tuki ei missään tapauksessa kuulu.

40. Komissio korostaa aluksi, että Alankomaat voi vapaasti säätää sosiaaliturvajärjestelmästään — mukaan luettuna sen tiettyjen osa-alueiden poisto tai korvaaminen toisenlaisilla määräyksillä. Asetuksen N:o 1408/71 3 artikla vaikuttaa vain asetuksen aineellisella soveltamisalalla. Tämä käy ilmi 4 artiklasta, jossa mainitaan perhe-etuudet 1 kohdan h alakohdassa. Komission käsityksen mukaan lapsilisää voi sen jälkeen AKW:n nojalla luonnehtia perhe-etuudeksi, jolloin se kuuluu asetuksen N:o 1408/71 aineelliseen soveltamisalaan. Suoraan opiskelijoille maksettavia WSF:n mukaisia etuuksia sitä vastoin ei voi enää luonnehtia asetuksen N:o 1408/71 4 artiklan mukaisiksi sosiaaliturvaetuuksiksi. Siksi WSF:ään perustuvaa mahdollista syrjintää ei voi arvioida asetuksen N:o 1408/71 3 artiklan nojalla.

13 — Ranskan hallitus viittaa erityisesti edellä alaviitteessä 11 mainittuun asiaan Cabanis-Issarte ja asiaan C-126/95, Hallouzi-Choho, tuomio 3.10.1996 (Kok. 1996, s. I-4807).

Arviointi

41. Esmoris Cerdeiro-Pinedo Amado kuuluu asetuksen N:o 1408/71 *henkilölliseen* soveltamisalaan. Tämä käy ilmi asetuksen 2 artiklasta. Esmoris Cerdeiro-Pinedo Amado ei tosin enää ole työssä, mutta työntekijäaseman saamiseen riittää asetuksen N:o 1408/71 1 artiklan a alakohdan i alakohdan mukaan jo se, että "kyseinen henkilö on pakollisen tai valinnaisen jatkuvan vakuutuksen perusteella vakuutettu yhden tai useamman palkattujen työntekijöiden sosiaaliturvajärjestelmän alan kattaman vakuutustapahtuman varalta". Koska Esmoris Cerdeiro-Pinedo Amado saa työkyvyttömyyseläkettä, häntä on pidettävä asetuksen N:o 1408/71 mukaisena työntekijänä.

42. AKW:n mukaisia etuuksia on asetuksen N:o 1408/71 1 artiklan u alakohdan i alakohdan mukaisesti pidettävä perhe-etuuksina, mahdollisesti jopa kyseisen alakohdan ii mukaisina perheavustuksina. Siksi ne kuuluvat asetuksen N:o 1408/71 *aineelliseen* soveltamisalaan. Paljon vaikeampi on kuitenkin arvioida kysymystä siitä, päteekö sama tässä yhteydessä arvioitavan WSF:n mukaisesti opintojen rahoitusta varten maksettavaan tukeen. Opintojen rahoitusta varten maksettava tuki ei ole sinänsä sosiaaliturvaetuus, joka sisältyisi asetuksen N:o 1408/71 4 artiklan 1 kohdassa määriteltyyn aineelliseen soveltamisalaan. Ennakkoratkaisukysymysten lähtökohtana oleva opintojen rahoitusta varten maksettavan tuen ja lapsilisän yhteys herättää kuitenkin kysymyksen siitä, onko WSF:n mukaisia etuuksia pidettävä asetuksen N:o 1408/71 4 artiklan 1 kohdan h alakohdan mukaisina perhe-etuuksina.

43. Yhdistetyissä asioissa Hoever ja Zachow yhteisöjen tuomioistuin totesi tiettyjen etuuksien rinnastamisesta seuraavaa:

"Yhteisöjen tuomioistuin on toistuvasti todennut, että erottelu asetuksen N:o 1408/71 soveltamisalan ulkopuolelle jääviin ja sen soveltamisalaan kuuluviin etuuksiin tehdään kunkin etuuden tunnusomaisten ominaisuuksien, erityisesti sen tarkoituksen ja myöntämisen edellytysten, perusteella eikä suinkaan sillä perusteella, katsotaanko etuus kansallisessa lainsäädännössä sosiaaliturvaetuudeksi vai ei.

Tämän osalta yhteisöjen tuomioistuin on useaan otteeseen täsmentänyt, että etuutta voidaan pitää sosiaaliturvaetuutena, jos kyseinen etuus myönnetään saajille lainsäädännössä määritellyn tilanteen perusteella ilman henkilökohtaisten tarpeiden yksilöllistä ja harkinnanvaraista huomioon

ottamista ja jos se koskee jotakin asetuksen N:o 1408/71 4 artiklan 1 kohdassa nimenomaisesti mainittua vakuutustapahtumaa." [14]

44. WSF:ään perustuvia etuuksia ei asiakirjojen mukaan makseta ilman harkintaa vaan yksiselitteisten lainsäädännöllisten edellytysten nojalla. Sen kanssa ei ole ristiriidassa sekään tosiseikka, että osa opintojen rahoitusta varten maksettavasta tuesta riippuu vanhempien tuloista. On nimittäin ilmeistä, että tällöin ei ole kyse laajasta yksilöllisestä tarpeen tutkimisesta vaan puolueettomista ja lainsäädännöllisesti määritellyistä edellytyksistä, joiden täyttyminen antaa oikeuden opintojen rahoitusta varten maksettavaan tukeen ilman, että toimivaltainen viranomainen voisi ottaa huomioon henkilökohtaisia oloja. [15]

45. Vanhempien tulojen ottaminen huomioon vaikuttaa myös tunnusmerkiltä, joka voisi viitata perhe-etuuksiin. Opintojen rahoitusta varten maksettava tuki riippuu vanhempien kyvystä rahoittaa opintoja, ja sen tavoitteena on siis myös vähentää lasten opiskelun pienituloisille perheille aiheuttamia kustannuksia, kun taas suurituloisempien perheiden lapset saavat tätä tukea vähemmän tai eivät saa ollenkaan. Käsiteltävänä olevassa tapauksessa kysymyksessä olevat perhe-etuudet lapsilisä ja opintojen rahoitusta varten maksettava tuki liittyvät toisiinsa jopa vielä läheisemmin, koska lapsilisää maksettiin ja maksetaan rajoitetusti vieläkin toissijaisesti opintojen rahoitusta varten maksettavaan tukeen nähden. Siitä voisi päätellä, että WSF:n mukainen opintojen rahoitusta varten maksettava tuki on tarkoitettu periaatteessa myös perhekustannuksia varten. Koska 1 artiklan u alakohdan i alakohdassa määritellään nimenomaisesti perhe-etuuksiksi "kaikki" sellaiset etuudet, jotka on tarkoitettu perhekustannuksia varten, määritelmään voisivat sisältyä etuudet, jotka on tarkoitettu vähintään myös perhekustannuksia varten. WSF:n mukaiset etuudet kuuluisivat näin ollen asetuksen N:o 1408/71 aineelliseen soveltamisalaan ainakin siltä osin, että niiden suuruus lasketaan vanhempien tulojen perusteella.

46. Näitä perusteita painavampi on kuitenkin se tosiseikka, että opintojen rahoitusta varten maksettavan tuen on tarkoitus kattaa sellaisen lapsen tarpeet, joka on säännöllisesti ympäri vuoden vastuussa itse siitä, miten hän järjestää elämänsä. Opinnot aloittaessaan lapset irrottautuvat tavallisesti huolto-oikeuden kannalta läheiseksi katsottavasta perheyhteydestä, jota pidetään esikuvana perhekustannusten osalta. On myös otettava huomioon, että opintojen rahoitusta varten maksettava tuki muodostaa kustannuksiltaan kalliin etuuden, josta opiskelijat eivät maksa osaa. Siksi ei vaikuta asianmukaiselta laajentaa perhe-etuuden käsitettä etuuksiin, jotka on vain välillisesti tarkoitettu perhekustannuksia varten.

14 — Edellä alaviitteessä 12 mainittu asia (17 kohta ja sitä seuraavat kohdat).

15 — Ks. asia C-78/91, Hughes, tuomio 16.7.1992 (Kok. 1992, s. I-4839, 17 kohta).

47. Vaikka yhteisöjen tuomioistuin hyväksyisi perusteet, jotka tukevat perhe-etuuden käsitteen laajentamista, Alankomaiden opintojen rahoitusta koskevan järjestelmän mukaista etuutta ei tarvitse myöntää Esmoris Cerdeiro-Pinedo Amadon tyttärelle asetuksen N:o 1408/71 takia.

48. Tässä ratkaisuvaihtoehdossa olisi sovellettava ensiksi asetuksen N:o 1408/71 perhe-etuuksien myöntämistä koskevia erityissäännöksiä, jotka ovat etusijalla 3 artiklan yleiseen syrjintäkieltoon nähden.

49. Sikäli kuin Esmoris Cerdeiro-Pinedo Amado vetoaa asetuksen N:o 1408/71 77 artiklan 2 kohtaan, olisi joka tapauksessa todettava aluksi, että tätä säännöstä voidaan soveltaa vain perheavustuksiin. [16] Asetuksen N:o 1408/71 1 artiklan u alakohdan ii alakohdan lakimääritelmän mukaan tällöin on kyse yksinomaan perheenjäsenten lukumäärän ja tapauksen mukaan iän perusteella "määräajoin suoritettavista rahaetuuksista". AKW:n mukaisia etuuksia saatettiin aiemmin mahdollisesti pitää perheavustuksina, mutta WSF:n mukaiset etuudet kuuluvat asetuksen N:o 1408/71 soveltamisalaan korkeintaan siltä osin kuin ne perustuvat vanhempien tuloihin. Niitä ei siten myönnetä yksinomaan edellä mainittujen perusteiden nojalla eikä niitä voi pitää perheavustuksina.

50. Perhe-etuuksiin pitää muuten soveltaa asetuksen N:o 1408/71 7. lukua. Asetuksen N:o 1408/71 73 artiklan mukaan Esmoris Cerdeiro-Pinedo Amadolla on oikeus perhe-etuuksiin sen valtion lainsäädännön nojalla, jonka lainsäädännön alainen hän on. Mistä valtiosta tällöin on kyse, selviää asetuksen N:o 1408/71 13—17 a artiklan lainvalintasäännöistä. 13 artiklan 2 kohdan a alakohdassa käytetään jäsenvaltion säännösten soveltamista koskevana liittymänä periaatteessa henkilön työskentelyä tässä jäsenvaltiossa. Vaikka Esmoris Cerdeiro-Pinedo Amado on Alankomaista saamansa työkyvyttömyyseläkkeen johdosta asetuksen N:o 1408/71 mukainen työntekijä, häntä ei voi pitää edelleen Alankomaissa työskentelevänä työntekijänä. Työskentelykäsitettä käytetään työskentely-sanan merkityksen ja sen perusteella, miten tätä käsitettä käytetään asetuksessa N:o 1408/71 säännöllisesti ajanjaksosta, jolloin työntekijä todella on töissä. [17] Sovellettava lainsäädäntö ei siis selviä tästä viittauksesta.

51. Toista viittausta Alankomaiden lainsäädäntöön ei myöskään löydy. Siksi on sovellettava asetuksen N:o 1408/71

16 — Asia 313/86, Lenoir, tuomio 27.9.1988 (Kok. 1988, s. 5391, 9 kohta ja sitä seuraavat kohdat).

17 — Ks. erityisesti 1 artiklan a alakohdan iv alakohdan ensimmäinen luetelmakohta, mutta esim. myös c, r ja s alakohta sekä 10 a artiklan 2 kohta.

13 artiklan 2 kohdan f alakohdan yleissäännöstä. Sen mukaan Esmoris Cerdeiro-Pinedo Amadon tapauksessa on sovellettava asetuksen N:o 1408/71 yhteydessä periaatteessa asuinpaikan eli Espanjan lainsäädäntöä.

52. Se, että Esmoris Cerdeiro-Pinedo Amado saa Alankomaista työkyvyttömyyseläkettä, ei ole esteenä tämän lainsäädännön soveltamiselle. Asetuksen N:o 1408/71 10 artiklan nimenomaisen säännöksen mukaan työkyvyttömyyden vuoksi maksettavat eläkkeet on voitava saada ottaa mukaan muihinkin jäsenvaltioihin. Asetuksen N:o 1408/71 17 a artiklasta [18] käy ilmi tästä seuraava etuuden siirtävän jäsenvaltion toimivaltaa koskeva poikkeusasema ja siihen liittyvät säännökset. Artiklassa esitetty mahdollisuus olla soveltamatta asuinpaikan lainsäädäntöä on oikeutettu vain siinä tapauksessa, että etuuden siirtävä jäsenvaltio kytkee sosiaaliturvajärjestelmänsä rakenteen vuoksi siirrettävän etuuden muihin etuuksiin, [19] vaikka yhteisön oikeus ei vaadi näiden lisäetuuksien maksamista ulkomaille. Tämä kytkeminen voi johtaa siihen, että kyseisten henkilöiden pitää maksaa vakuutusmaksua saman vakuutustapahtuman varalta kahteen vakuutusjärjestelmään, jolleivat he voi saada vapautusta toisesta järjestelmästä.

18 — "Jäsenvaltion lainsäädännön mukaan eläkettä tai eläkkeitä kahden tai useamman jäsenvaltion lainsäädännön mukaan saava henkilö, joka asuu toisen jäsenvaltion alueella, voi pyynnöstään tulla suljetuksi viimeksi mainitun jäsenvaltion lainsäädännön piiristä edellyttäen, että hän ei kuulu tämän lainsäädännön piiriin ammatin harjoittamisen vuoksi."

19 — Esimerkiksi Saksassa eläkevakuutus on kytketty sairausvakuutukseen.

53. Esmoris Cerdeiro-Pinedo Amadon tyttären opintojen rahoitusta varten maksettavaan tukeen ei olisi siksi sovellettava Alankomaiden vaan yksinomaan Espanjan lainsäädäntöä. Tämä pätisi riippumatta siitä, olisiko henkilöllä viimeksi mainittujen säännösten perusteella käytännössä ylipäänsä oikeutta opintojen rahoitusta varten maksettavaan etuuteen. Tämä Alankomaiden lainsäädäntöön perustuva tosiseikka ei muutenkaan kuuluisi asetuksen N:o 1408/71 73 artiklan soveltamisalaan.

54. Nämä sovellettavaa lainsäädäntöä koskevat pohdiskelut pätisivät vastaavasti myös Arrondissementsrechtbankin siteeraamaan asetuksen N:o 1408/71 3 artiklaan. Tässä säännöksessä ei tosin edellytetä sitä, että 1 kohdan syrjintäkieltoon vetoava henkilö asuisi siinä jäsenvaltiossa, jossa hän vaatii yhdenvertaista kohtelua. Sitä voidaan kuitenkin soveltaa paitsi vain silloin, kun asetuksen henkilöllistä ja asiallista soveltamisalaa koskevat edellytykset täyttyvät, vaan tämän lisäksi asetuksessa N:o 1408/71 säädetään myös, että tosiseikastoon on sovellettava kyseisen jäsenvaltion lainsäädäntöä. Toisaalta jokainen siirtotyöläinen voisi — jollei asetuksen N:o 1408/71 erityissäännöksistä muuta johtuisi — vaatia kaikkien jäsenvaltioiden oikeuksien mukaisia sosiaaliturvaetuuksia samanaikaisesti. Koska tässä tapauksessa olisi sovellettava pelkästään Espanjan opintotukilainsäädäntöä, Esmoris Cerdeiro-Pinedo Amado ei voi vedota ase-

tukseen N:o 1408/71 Alankomaiden lainsäädännön mahdollisen syrjinnän osalta.

2) Asetus N:o 1612/68 ja EY:n perustamissopimuksen 48 artikla

55. Arrondissementsrechtbank pitää lisäksi mahdollisena, että WSF:n säännökset ovat asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan vastaisia Esmoris Cerdeiro-Pinedo Amadon osalta. Lisäksi Rechtbankin mukaan on mahdollista, että EY:n perustamissopimuksen 48 artiklaa on rikottu. Näitä kysymyksiä on käsiteltävä yhdessä, koska EY:n perustamissopimuksen 48 artiklalla ei missään tapauksessa voi olla asetuksen N:o 1612/68 7 artiklaa pidemmälle meneviä vaikutuksia.

Asianosaisten väitteet

56. Esmoris Cerdeiro-Pinedo Amado viittaa aluksi siihen, että WSF:ään perustuvat etuudet ovat yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan 2 kohdan mukaisia sosiaalisia etuja. Hänen mukaansa tässä asetuksessa kielletään lisäksi oikeuskäytännön mukaan asettamasta asuinpaikkaa sosiaalisen etuuden saamisen edellytykseksi. AKW:ssä asetetaan siksi muut kuin alankomaalaiset sekä Alankomaiden ulkopuolella asuvat vakuutetut lainvastaisesti huonompaan asemaan kuin kansallisuudeltaan alankomaalaiset tai Alankomaissa asuvat vakuutetut.

57. Espanjan hallitus viittaa erityisesti asiassa Meints tehtyyn päätökseen,[20] jonka mukaan asumisedellytys on yhteensoveltumaton asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan 2 kohdan kanssa. Vaatimus asuinpaikasta Alankomaissa ja Alankomaiden kansalaisuudesta on sen mielestä siksi tässäkin tapauksessa yhteensoveltumaton yhdenvertaisen kohtelun ja työntekijöiden vapaan liikkuvuuden kanssa.

58. Alankomaiden hallitus myöntää, että asetuksen N:o 1612/68 mukainen työntekijäasema saattaa jatkua vielä työnteon päättymisen jälkeenkin, mutta kiistää, että siihen riittäisi tässä tapauksessa, että henkilö saa työkyvyttömyyseläkettä. Se korostaa toissijaisesti — kuten SVB:kin — kanteen kohteen rajoittamista koskevan oman käsityksensä perusteella, että AKW:n säännöksiin ei sisälly minkäänlaista avointa tai piilevää kansalaisuuteen perustuvaa erottelua ja ettei WSF ole ennakkoratkaisupyynnön kohteena.

59. Itävallan hallitus ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus katsovat, että asetuksen N:o 1612/68 vaikutus lakkaa

20 — Asia C-57/96, Meints, tuomio 27.11.1997 (Kok. 1997, s. I-6689, 43 kohta ja sitä seuraavat kohdat).

periaatteessa, kun työntekijä palaa perheineen kotimaahansa. Niiden mielestä tässä yhteydessä ei ole syytä poiketa tästä säännöstä.

60. Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen edustaja korosti suullisessa käsittelyssä, että oikeuskäytäntö sallisi poikkeukset ainoastaan rajatyöntekijöille, mutta ei siirtotyöläisille, jotka palaavat takaisin kotimaahansa.

61. Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus katsoo tästä kysymyksestä riippumatta, että vaatimus Alankomaiden kansalaisuudesta saattaisi olla perustamissopimuksen 48 artiklan kannalta tarkasteltuna kiellettyä syrjintää. Se katsoo kuitenkin yhteisöjen tuomioistuimen tuomioihin viitaten,[21] että opintojen rahoitusta varten maksettavan tuen rajoittaminen alankomaalaisissa yliopistoissa opiskeleviin opiskelijoihin saattaa olla yhteensoveltuvaa perustamissopimuksen 48 artiklan kanssa. Etuuksien siirtämistä ulkomaille voidaan sen mielestä rajoittaa, mikäli ne liittyvät tiettyyn sosiaaliseen ja taloudelliseen yhteyteen.

62. Komissio toteaa aluksi oikeuskäytäntöön vedoten,[22] että Esmoris Cerdeiro-Pinedo Amado on asetuksen N:o 1612/68 mukainen työntekijä, koska tämä ominaisuus kuuluu periaatteessa myös entisille työntekijöille. Siksi hän voisi vaatia tyttärelleen WSF:n mukaisia etuuksia niillä edellytyksillä, jotka pätevät alankomaalaistenkin työntekijöiden lapsiin, toisin sanoen erityisesti, ettei asiassa sovellettaisi asumisedellytyksiä.

63. Suullisessa käsittelyssä komissio viittasi lisäksi siihen, että erotuksetta sovellettava vaatimus opiskelupaikasta Alankomaissa on välillistä syrjintää. Siirtotyöläisten lapset ovat kielellisen ja kulttuurisen läheisyyden vuoksi paljon kiinnostuneempia opiskelemaan vanhempiensa lähtömaassa kuin Alankomaiden kansalaisten lapset. Sillä ei ole merkitystä, voidaanko tämä syrjintä todistaa myös luvuilla, koska jo mahdollinen välillinen syrjintä on kiellettyä. Tämä syrjintä ei voi olla oikeutettua myöskään korkeakoulupaikkakuntien sosiaalisten ja taloudellisten erojen perusteella, koska erot voitaisiin ottaa huomioon asianmukaisten kiinteiden rahamäärien määräämisen yhteydessä.

64. Komission mielestä asetuksen N:o 1612/68 7 artikla on lisäksi erikoislaki perustamissopimuksen 48 artiklaan nähden.

21 — Edellä alaviitteessä 16 mainittu asia Lenoir, tuomion 16 kohta ja sitä seuraavat kohdat, ja asia Snares, tuomio 4.11.1997 (Kok. 1997, s. I-6057, 38—49 kohta).

22 — Edellä alaviitteessä 20 mainittu asia Meints sekä asia C-349/87, Paraschi, tuomio 4.10.1991 (Kok. 1991, s. I-4501) ja asia C-35/97, komissio v. Ranska, tuomio 24.9.1998 (Kok. 1998, s. I-5325).

Arviointi

65. Aluksi on erotettava asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan 2 kohdan ja EY:n perustamissopimuksen 48 artiklan soveltamisedellytykset ja niiden oikeusseuraamukset. Soveltamisedellytyksenä on se, että työntekijä, joka on jonkin jäsenvaltion kansalainen, vaatii sosiaalista etuutta toisessa jäsenvaltiossa.

a) Soveltamisedellytykset

66. Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan siirtotyöläisten lasten opintojen rahoitusta varten maksettavaa tukea on pidettävä asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan 2 kohdan mukaisena sosiaalisena etuutena.[23] On kuitenkin kyseenalaista, onko Esmoris Cerdeiro-Pinedo Amadoa pidettävä edelleen tässä säännöksessä tarkoitettuna työntekijänä. Yhteisöjen tuomioistuin totesi asiassa Martínez Sala antamassaan tuomiossa seuraavaa:

"Perustamissopimuksen 48 artiklassa ja asetuksessa N:o 1612/68 tarkoitettuna työntekijänä on pidettävä henkilöä, joka suorittaa määrätyn ajanjakson aikana toisen hyväksi ja tämän valvonnan alaisena tehtäviä, joista hänelle suoritetaan vastike. Vaikka henkilö menettää asemansa työntekijänä sen jälkeen kun työsuhde on päättynyt, — — työsuhteen lakkaamisella on määrättyjä työntekijäasemaan perustuvia vaikutuksia — — ." [24]

67. Esmoris Cerdeiro-Pinedo Amado oli tässä asetuksessa tarkoitettu työntekijä, mutta on nyt menettänyt tuon aseman. Siksi herää kysymys, pätevätkö tämän määritelmän mukaiset vaikutukset käsiteltävänä olevan tapauksen tosiseikkoihin.

68. Asiassa Martínez Sala annettu tuomio sisältää siis hyödyllisen näkökohdan. Yhteisöjen tuomioistuin ei siinä nimenomaan ottanut kantaa Espanjan kansalaisen Martínez Salan työntekijäasemaan, koska sillä ei ollut riittäviä tietoja asian ratkaisemiseksi. Se tiesi kuitenkin, että Martínez Sala oli aluksi työskennellyt Saksassa mutta ettei hän ollut enää vuoden 1989 jälkeen työssä ja että hän anoi tammikuussa 1993 kotihoidon tukea samassa kuussa syntyneelle lapselleen. Ainakin tässä tapauksessa yhteisöjen tuomioistuin lähti siis sitä ääneen lausumatta siitä, että kauan sitten voimassa olleiden työsuhteiden vai-

23 — Asia C-3/90, Bernini, tuomio 26.2.1992 (Kok. 1992, s. I-1071, 24 kohta ja sitä seuraavat kohdat) ja asia C-337/97, Meeusen, tuomio 8.6.1999 (Kok. 1999, s. I-3289, 19 kohta).

24 — Asia C-85/96, Martínez Sala, tuomio 12.5.1998 (Kok. 1998, s. I-2691, 32 kohta).

kutukset eivät ulotu enää kotihoidon tuen kaltaisiin etuuksiin.

69. Asianosaisten mainitsemissa, asioissa Meints ja Paraschi annetuissa tuomioissa [25] kiistan kohteena olevat etuudet eroavat kotihoidon tuesta ennen kaikkea siten, että ne liittyvät välittömästi edeltävään työntekoon. Asiassa Meints kyse oli työttömäksi joutumista koskevasta erityisetuudesta, asiassa Paraschi työkyvyttömyysetuudesta. Molemmat etuudet liittyvät työsuhteiden päättymiseen. Asiassa C-35/97 annettu tuomio, johon on myös viitattu, [26] ei myöskään liity vain työttömyysetuuksiin — eläkepisteiden myöntämiseen —, vaan myös asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan 1 kohtaan, joka koskee muun muassa yhdenvertaista kohtelua irtisanomisen yhteydessä, siis ei tähän tapaukseen liittyvää 2 kohtaa.

70. Esmoris Cerdeiro-Pinedo Amadon tyttären opintojen rahoituksella Espanjassa ei sitä vastoin ole mitään suoraa yhteyttä Esmoris Cerdeiro-Pinedo Amadon työskentelyyn Alankomaissa. Sukulaisuussuhteen takia se on paljon paremmin verrattavissa kotihoidon tukeen kuin työttömyys- tai työkyvyttömyysetuuteen, joihin asetusta N:o 1612/68 oikeuskäytännön mukaan on sovellettava, vaikka työsuhde on jo päättynyt. Esitetyllä oikeuskäytännöllä ei voi näin ollen perustella käsiteltävänä olevan tosiseikan sisällyttämistä asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan 2 kohdan soveltamisalaan.

71. Koska Esmoris Cerdeiro-Pinedo Amado ei ole jäänyt asumaan Alankomaihin, työsuhteeseen eivät vaikuta myöskään asetuksen N:o 1251/70 2 artiklan 1 kohdan b alakohta ja 7 artikla, [27] joiden mukaan asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan 2 kohdan syrjintäkielto koskee myös sellaisia työkyvyttömyyseläkettä saavia, jotka jäävät asumaan vastaanottavaan valtioon.

72. Tämän oikeuskäytännön ja johdetun yhteisön oikeuden mukaan asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan ja EY:n perustamissopimuksen 48 artiklan syrjintäkieltojen soveltaminen käsiteltävänä olevaan tosiseikkaan ei ole tosin mahdotonta, mutta niiden perusteella ei nimenomaisesti myöskään vaadita, että näin olisi tehtävä.

73. On kuitenkin pohdittava sitä, pitäisikö tähänastisista pohdinnoista heijastuvaa yhteisön oikeuden nykytilaa pohtia uudelleen unionin kansalaisuuden ja erityisesti

25 — Edellä alaviitteessä 20 mainittu asia Meints ja edellä alaviitteessä 22 mainittu asia Paraschi.

26 — Edellä alaviitteessä 22 mainittu asia.

27 — Työntekijöiden oikeudesta jäädä jäsenvaltion alueelle työskenneltyään siinä valtiossa 29 päivänä kesäkuuta 1970 annettu komission asetus (ETY) N:o 1251/70 (EYVL L 142, s. 24).

EY:n perustamissopimuksen 8 a artiklan (josta on muutettuna tullut EY 18 artikla) mukaisen oleskeluoikeuden valossa. Tämä säännös takaa unionin kansalaisten perusoikeuden valita vapaasti asuinpaikkansa jäsenvaltioissa. Perustamissopimuksen 48 artiklasta seuraa sitä vastoin vain oikeus valita vapaasti asuinpaikka työsuhteen yhteydessä tai oikeus jäädä työsuhteen päätyttyä vastaanottajavaltioon.

74. Kun siirtotyöläisen työura ei ole vielä päättynyt, voi olla oikeutettua, että siltä osin kuin kysymys on yhdenvertaisesta kohtelusta sosiaaliturvaetuuksien saamisen osalta, työsuhteesta johtuvat etuudet rajoitetaan koskemaan suoraan työsuhteeseen liittyviä etuuksia. Niin kauan kuin siirtotyöläiset ovat työssä, he ovat sidottuja vastaanottajavaltion sosiaaliturvajärjestelmään työskentelyn perusteella. Tämä taataan erityisesti asetuksella N:o 1408/71. Työntekoa koskevalla päätöksellä unionin kansalaiset voivat itse vaikuttaa sosiaalioikeudelliseen asemaansa ja punnita samassa yhteydessä asuinpaikan muutoksen etu- ja haittapuolia.

75. Pitkäaikaisen työelämän ulkopuolella olemisen seurauksena siirtotyöläiset menettävät kuitenkin pääosin mahdollisuutensa vaikuttaa asemaansa sosiaalisten etujen saajina. Asetuksessa N:o 1251/70 säädetään siksi nimenomaan aiempien työsuhteiden vaikutuksista — nimittäin muun muassa asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan soveltamisesta edelleen eläkeläisiin, jotka jäävät vastaanottajavaltioon.

76. Mikäli eläkeläiset muuttavat toiseen jäsenvaltioon, he ovat säännönmukaisesti riippuvaisia niistä sosiaaliturvaetuuksista, jotka he voivat siirtää mukanaan siihenastisesta vastaanottajavaltiosta. Tämä oletus on erityisesti ammattitoimintansa lopettaneiden työntekijöiden ja itsenäisten ammatinharjoittajien oleskeluoikeudesta 28 päivänä kesäkuuta 1990 annetun neuvoston direktiivin 90/365/ETY [28] perustana. [29] Asetus N:o 1408/71 takaa vain siirrettävissä olevien etuuksien vähimmäistason. Sosiaalisiin etuihin jää siis suojan osalta aukko silloin, kun työntekijä käyttää oleskeluoikeuttaan.

77. Tämän osoittaa ainakin käsiteltävänä olevan asian osalta vertailu siirtotyöläisiin, jotka jäävät vastaanottajavaltioon. He — tai heidän lapsensa — voivat oikeus-

28 — EYVL L 180, s. 28.

29 — 1 artiklan 1 kohdassa todetaan seuraavaa: "Jäsenvaltioiden on myönnettävä oleskeluoikeus sellaisille jäsenvaltioiden kansalaisille, jotka ovat olleet palkatussa työssä tai toimineet itsenäisinä ammatinharjoittajina, sekä heidän 2 kohdassa tarkoitetuille perheenjäsenilleen, edellyttäen että he saavat työkyvyttömyys- tai varhaiseläkettä tai vanhuusetuutta taikka työtapaturma- tai ammattitautieläkettä, joka on suuruudeltaan siinä määrin riittävä, että he eivät oleskeluaikanaan joudu turvautumaan vastaanottavan jäsenvaltion sosiaaliturvajärjestelmään, ja edellyttäen myös, että he kuuluvat sairausvakuutuksen piiriin kaikkien riskien varalta vastaanottavassa jäsenvaltiossa."

käytännön mukaan vedota lasten opintojen rahoitusta varten maksettavan tuen myöntämiseksi asetukseen N:o 1612/68 — työuran päättymisen jälkeen asetukseen N:o 1612/68 ja asetuksen N:o 1251/70 7 artiklaan. [30] Kotimaahansa palaavat sitä vastoin joutuisivat turvautumaan vain kotimaansa tarjoamiin etuuksiin, vaikka he tai heidän lapsensa eivät täyttäisi niiden edellytyksiä ulkomailla työskentelyn vuoksi. Tällainen suojan osalta oleva aukkotilanne on yhteensoveltumaton ainakin oleskeluoikeuden hengen kanssa.

78. Lopuksi on otettava huomioon myös se, että Esmoris Cerdeiro-Pinedo Amado maksaa eläkkeestään veroa Alankomaihin ja ettei WSF perustu vakuutusmaksuihin, vaan sitä rahoitetaan yhteisistä verovaroista. [31]

79. Siksi nyt on periaatteessa välttämätöntä laajentaa aiemman työskentelyn vaikutukset analogian avulla asetuksen N:o 1251/70 mukaisesti, joka koskee vain vastaanottajavaltioon jääviä eläkeläisiä, myös verovaroin rahoitettuihin sosiaalisiin etuihin, mikäli siirtotyöläinen työskentelynsä päättymisen jälkeen

— saa eläkettä vastaanottajavaltiosta

— maksaa siitä veroa vastaanottajavaltioon

ja

— lähtee vastaanottajavaltiosta muuttaakseen toiseen jäsenvaltioon — erityisesti kotimaahansa.

Siirtotyöläisen ja alkuperäisen vastaanottajavaltion suhteeseen on sen tähden näissäkin tapauksissa sovellettava vastaavasti asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan syrjintäkieltoa — sen sanamuodon ylittävällä tavalla. Tätä periaatetta rajoitetaan vain sen osalta, että eri jäsenvaltioista saatavien sosiaalisten etujen kasautuminen — erityi-

30 — Edellä alaviitteessä 23 mainitut asiat C-3/90, Bernini, tuomion 22 kohta ja sitä seuraavat kohdat, ja C-337/97, Meeusen, tuomion 18 kohta ja sitä seuraavat kohdat, sekä asia C-308/89, Di Leo, tuomio 13.11.1990 (Kok. 1990, s. I-4185).

31 — Ks. edellä alaviitteessä 23 mainitussa asiassa C-337/97, Meeusen, julkisasiamies Pergolan 28.1.1999 esittämän ratkaisuehdotuksen 20 kohta.

sesti kotimaasta saatavien etuuksien päälle — on estettävä. [32]

b) Oikeusseuraamukset

80. Käsiteltävänä olevaan tapaukseen sovellettuna tästä seuraa ensinnäkin, että Alankomaissa asumiseen liittyvää edellytystä ei pidä soveltaa Esmoris Cerdeiro-Pinedo Amadon tyttäreen, koska Alankomaiden kansalaisen ei tarvitse täyttää tätä edellytystä. Yhteisöjen tuomioistuin päätti asiassa Deak antamassaan tuomiossa, [33] että asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan 2 kohdassa kielletään sellainen (perusteeton) syrjintä, että sellaisen työntekijän, joka huolehti lapsensa elatuksesta, jälkeläinen ei saa kansallisuutensa vuoksi niitä etuuksia, joita kyseinen valtio myöntää asukkaidensa lapsille heidän kansalaisuutensa perusteella. Tällainen — jälkeläisten kohtelun kautta tapahtuva välillinen — syrjintä voisi estää henkilöiden vapaata liikkuvuutta koskevan oikeuden käyttämistä.

81. Lisäksi on tutkittava, onko alankomaalaisessa tai muussa tunnustetussa oppilaitoksessa opiskelua koskeva edellytys yhteensoveltuva syrjintäkiellon kanssa. Sen osalta voi olla kyseessä välillinen syrjintä. Asiassa O'Flynn annetussa tuomiossa on otettu välilliseen syrjintään seuraavalla tavalla kantaa: [34]

" — — on pidettävä välillisesti syrjivinä sellaisia kansallisen oikeuden edellytyksiä, jotka siitä huolimatta, että niitä sovelletaan tekemättä eroa kansalaisuuden perusteella, kohdistuvat vaikutuksiltaan kuitenkin olennaisesti — — taikka suurimmaksi osaksi siirtotyöläisiin; samoin välillisesti syrjivinä on pidettävä sellaisia kansallisen oikeuden erotuksetta sovellettavia edellytyksiä, jotka kotimaiset työntekijät pystyvät siirtotyöläisiä helpommin täyttämään — — , kuin myös niitä edellytyksiä, joihin sisältyy vaara siitä, että niiden vaikutukset ilmenevät erityisesti siirtotyöläisten vahingoksi — — .

Asia on toisin ainoastaan silloin, jos säännökset ovat perusteltuja objektiivisten ja kyseisten siirtotyöläisten kansalaisuudesta riippumattomien perusteiden nojalla ja jos säännökset ovat oikeassa suhteessa kansallisessa oikeudessa hyväksyttävästi tavoiteltuun päämäärään — — ."

82. Käsiteltävänä olevassa asiassa komissio katsoo osuvasti, että siirtotyöläiset ovat kulttuurisista ja kielellisistä syistä paljon todennäköisemmin kiinnostuneita siitä, että heidän lapsensa opiskelevat vastaanottajavaltion ulkopuolella, nimittäin lähtövaltiossaan. Niissä sijaitsevissa oppilai-

32 — Mikäli Espanjassa olisi WSF:ään verrattavissa oleva opintojen rahoitusta koskeva järjestelmä, josta Esmoris Cerdeiro-Pinedo Amadon tytär voisi saada tukea, mahdollista Alankomaista myönnettävää etuutta myönnettäisiin vain siitä saatavaa etuutta täydentävänä siltä osin kuin Alankomaiden etuus olisi Espanjan etuutta suurempi.

33 — Asia 94/84, tuomio 20.6.1985 (Kok. 1985, s. 1873, 23 kohta ja sitä seuraavat kohdat).

34 — Asia C-237/94, tuomio 23.5.1996 (Kok. 1996, s. I-2617, 18 kohta ja sitä seuraavat kohdat sekä niissä mainitut viittaukset).

toksissa tapahtuvien opintojen jättäminen tuen ulkopuolelle on siis menettely, joka on erityisellä tavalla omiaan loukkaamaan heidän etujaan. Sillä syrjitään siten siirtotyöläisiä välillisesti.

83. Välillinen syrjintä on kuitenkin sallittua, jos se on oikeutettua. Sitä ei voida kuitenkaan oikeuttaa Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen sen väitteen perusteella, että opintojen rahoitusta varten maksettavat etuudet perustuvat kotimaisten opiskelupaikkakuntien sosiaalisiin ja taloudellisiin oloihin. Opintojen rahoitusta varten maksettavan tuen osalta asianmukaiset erot voidaan yhtäältä ottaa huomioon, WSF:n mukaiset etuudet maksetaan komission mukaan jo koko unioniin, mikäli opiskelijat harjoittavat yhdenmukaistettuja opintoja. Komission edellä olevaa väitettä ei ole riitautettu.

84. Oikeutuksen voisi tosin tarjota se, että opintoja ei ole vielä yhdenmukaistettu unionissa laajasti. Opintojen rahoitusta varten maksettavan tuen tarkoitus ei ole opiskelijoiden opiskeluvapauden rahoitus, vaan sillä pyritään ensi sijassa mahdollistamaan valmistuminen tiettyihin ammatteihin. Siksi on oikeutettua rahoittaa vain opintoja, jotka vastaavat tiettyä laatutasoa.

85. Vähintään kolmivuotisesta ammatillisesta korkeammasta koulutuksesta annettujen tutkintotodistusten tunnustamista koskevasta yleisestä järjestelmästä 21 päivänä joulukuuta 1988 annetun neuvoston direktiivin 89/48/ETY [35] soveltamisalalla on tosin lähdettävä periaatteessa siitä, että kaikkien jäsenvaltioiden opinnot ovat vaaditun laatutason mukaisia. Lisävaatimukset ovat sallittuja vain direktiivin 4 artiklan yhteydessä, mikäli muun jäsenvaltion aineyhdistelmä tai opintojen kesto poikkeavat selvästi kotimaan vaatimuksista. Direktiivin 4 artiklassa sallitaan lisävaatimukset myös kansallista lainsäädäntöä koskevaan neuvontaan liittyvien ammattien yhteydessä, mutta ne ovat menettäneet pitkälti merkitystään asianajajan ammatin pysyvän harjoittamisen helpottamisesta muussa kuin siinä jäsenvaltiossa, jossa ammatillinen pätevyys on hankittu, 16 päivänä helmikuuta 1998 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 98/5/EY vuoksi. [36]

86. Mikäli henkilö voisi saada samaan ammattiin valmistavan kotimaisen loppututkinnon perusteella periaatteessa opintojen rahoitusta varten maksettavaa tukea, opintojen rahoitusta varten maksettavan tuen rajoittaminen ulkomailla opiskelun osalta on oikeutettua vain, mikäli kyseinen jäsenvaltio soveltaa vastaavien tutkintotodistusten haltijoihin direktiivin 89/48/ETY

35 — EYVL L 19, s. 16.
36 — EYVL L 77, s. 36.

4 artiklan mukaisia tunnustamistoimenpiteitä.

87. Kielletty välillinen siirtotyöläisten lasten syrjintä on sitä vastoin kyseessä, kun vastaanottajavaltio myöntää opintojen rahoitusta varten maksettavaa tukea vain kyseisen jäsenvaltion oppilaitoksissa sekä muutamissa naapurivaltioiden oppilaitoksissa tapahtuvaan opiskeluun.

sosiaaliturvan alalla,[37] vaikka hän ei asu enää yhteisön alueella eikä hänen poikansa ole edes milloinkaan asunut siellä. Mikäli yhteisöjen tuomioistuin vastaa myöntävästi molempiin kysymyksiin, Arrondissementsrechtbank pyytää vielä tutkimaan, onko lapsilisän korvaaminen opintojen rahoitusta varten maksettavalla tuella syrjintäkiellon vastaista.

Asianosaisten väitteet

3) Perustamissopimuksen 52 artikla

88. Käsiteltävänä olevasta oikeusriidasta ei käy ilmi mitään seikkoja, joiden vuoksi tätä määräystä olisi sovellettava.

90. Fahmi toteaa aluksi asiassa Kziber annetun tuomion[38] perusteella, että myös vanhuuseläkkeen saajat ovat yhteistyösopimuksen 41 artiklan mukaisia työntekijöitä. Yhteistyösopimuksen 41 artiklan 4 kohdasta käy hänen mukaansa ilmi, että eläkeläinen voi myös palata Marokkoon ja saada jatkuvasti eläkettä.

C *Pääasia Fahmi*

89. Arrondissementsrechtbankin kysymykset kohdistuvat ensinnäkin siihen, voiko Fahmi vedota henkilökohtaisesti sekä poikansa osalta yhteistyösopimuksen 41 artiklan mukaiseen syrjintäkieltoon

91. Yhteistyösopimuksen 41 artiklan 3 kohdan perhe-etuuden käsite on Fahmin mukaan käsitettävä asetuksen N:o 1408/71 laajan perhe-etuuden määritelmän tavoin.

37 — Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 7 kohta.

38 — Asia C-18/90, tuomio 31.1.1991 (Kok. 1991, s. I-199, 27 kohta).

Alankomaiden lapsilisä sitä vastoin on ymmärrettävä asetuksen N:o 1408/71 1 artiklan 1 kohdan u alakohdan ii alakohdan mukaiseksi perheavustukseksi. Asetuksessa N:o 1408/71 tehtyä eroa laajojen perhe-etuuksien ja kapea-alaisten perheavustusten välillä on hänen mukaansa sovellettava yhteistyösopimuksen 41 artiklaan siten, että etuuksien yhteisöstä siirtämistä rajoittava 3 kohta koskee ainoastaan perhe-etuuksia ja perheavustuksiin sovellettaisiin 1 kohtaa. Tämä vastaisi asetusta N:o 1408/71, joka rajoittaa perhe-etuuksien siirtämistä, kun taas perheavustusten siirtämiseen sovelletaan suuripiirteisempää sääntelyä. Siksi syrjintäkielto koskee tätäkin etuutta. Koska aiempi AKW:n mukainen lapsilisäjärjestelmä ei sisältänyt syrjintää, sen lakkauttaminen ja sen sijaan toteutettu syrjivän opintojen rahoitusta varten maksettavaa tukea koskevan järjestelmän käyttöönotto on Fahmin mielestä yhteensoveltumaton yhteistyösopimuksen 41 artiklan 1 kohdan kanssa.

92. Alankomaiden hallituksen mielestä Fahmi kuuluu entisenä työntekijänä yhteistyösopimuksen 41 artiklan 1 kohdan välittömästi sovellettavan syrjintäkiellon henkilölliseen soveltamisalaan. Myös AKW:n mukaiset etuudet kuuluvat tämän määräyksen, joka olisi määritettävä asetusta N:o 1408/71 vastaavasti, aineelliseen soveltamisalaan.

93. Alankomaiden hallituksen mielestä ei kuitenkaan käy päinsä, että työntekijä vetoaa yhteistyösopimuksen 41 artiklan 1 kohtaan sen jälkeen, kun hän on muuttanut pois yhteisöstä, ainakaan siltä osin kuin hän vastustaa hänen poismuutostaan väistämättä seuraavaa epäyhdenmukaista kohtelua. Tämä käy ilmi kyseisen kohdan sanamuodosta, asiayhteydestä, erityisesti 2 kohdasta, sekä vertailusta Euroopan talousyhteisön ja Turkin assosiaationeuvoston päätöksen N:o 3/80 3 artiklan 1 kohdan kanssa.[39] Oikeuskäytännöstä ei saada Alankomaiden hallituksen mukaan tukea sille, että tämän määräyksen suoja jatkuisi yhteisöstä poismuuton jälkeenkin.

94. Sikäli kuin yhteistyösopimuksen 41 artiklan 3 kohta ylipäänsä on välittömästi sovellettavissa täytäntöönpanotoimien puuttuessa, yksiselitteisestä sanamuodosta käy kiistattomasti ilmi, että perhe-etuuksia maksetaan vain niille perheenjäsenille, jotka asuvat yhteisön alueella.

95. Siltä osin kuin kysymys on syrjintäkiellon mahdollisesta soveltamisesta tässä

39 — Siinä sanotaan seuraavaa: "Jollei tämän päätöksen erityisistä määräyksistä muuta johdu, jäsenvaltion alueella asuvat henkilöt, joihin tätä päätöstä sovelletaan, ovat jäsenvaltion lainsäädännön mukaan samojen velvoitteiden alaisia ja nauttivat samoja etuja kuin tämän valtion kansalaiset" (EYVL 1993, C 110, s. 60).

asiassa Alankomaiden hallitus viittaa ennakkoratkaisukysymyksiin liittyviin selvityksiinsä ja korostaa jälleen sitä, että AKW:n säännöksiin ei missään tapauksessa sisälly syrjintää.

96. Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus katsoo, että yhteistyösopimuksen 41 artiklan 1 kohtaa on sovellettava marokkolaisiin työntekijöihin vain niin pitkään kuin he oleskelevat yhteisössä. Määräys on sen mukaan osa lukua, jossa käsitellään yhteistyötä työvoima-asioissa, ja siinä edellytetään työoikeudellisesta syrjintäkiellosta annetun yhteistyösopimuksen 40 artiklan 1 kohdan tavoin nimenomaisesti työskentelyä jossakin jäsenvaltiossa. Yhteistyösopimuksen 41 artiklan 4 kohtaan sisältyvä mahdollisuus siirtää tiettyjä etuuksia Marokkoon vahvistaa Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen mielestä tämän tulkinnan, koska se olisi tarpeeton, mikäli syrjintäkielto koskisi myös paluumuuttajia. Yksikään yhteistyösopimukseen liittyvistä ratkaisuista ei ole sen mielestä ristiriidassa tämän tulkinnan kanssa, koska kaikki annetut ratkaisut koskevat jäsenvaltioissa oleskelevia Marokon kansalaisia.

97. Tästä riippumatta yhteistyösopimuksen 41 artiklan 3 kohta estää vetoamisen syrjintäkieltoon yhteisön ulkopuolella asuvien lasten osalta.

98. Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus on lopuksi vielä toissijaisesti sitä mieltä, että kiistanalainen opiskelijoille suunnattu etuus ei ole asetuksen N:o 1408/71 mukainen sosiaaliturvaetuus — siis perheetuus tai perheavustus —, koska se myönnetään suoraan opiskelijoille, jotta he säilyttäisivät taloudellisen riippumattomuutensa vanhemmistaan. Koska yhteistyösopimuksen 41 artiklan 1 kohdan aineellinen soveltamisala on sama kuin asetuksen N:o 1408/71, syrjintäkiellon soveltaminen ei ole mahdollista.

99. Itävallan hallitus viittaa siihen, että Euroopan talousyhteisön ja Marokon välinen yhteistyösopimus ei avaa ETY:n ja Turkin välisen assosiaatiosopimuksen tavoin Marokolle toiveita jäsenyydestä. Siitä se päättelee, että myöskään perusvapauksien tulkintaperiaatteita ei voi siirtää koskemaan yhteistyösopimuksen syrjintäkieltoa. Niiden tarkoituksena on vain suojata marokkolaisia työntekijöitä ja heidän perheenjäseniään sinä aikana, jona he oleskelevat yhteisössä. Itävallan hallituksen mielestä etuuksien siirto ei ole tässä tapauksessa mahdollista senkään vuoksi, että yhteistyösopimuksen 41 artiklan 3 kohdassa edellytetään perhe-etuuksien maksamista vain yhteisössä asuville perheenjäsenille, ja koska yhteistyösopimuksen 41 artiklan 4 kohdan etuuksien siirtämistä koskevat erityis-

määräykset eivät käsitä kiistanalaista etuutta.

100. Ranskan hallitus on sitä mieltä, että yhteistyösopimuksen 41 artiklan mukaista syrjintäkieltoa sovelletaan vain, mikäli marokkolaisen työntekijän perheenjäsenet ainakin asuvat yhteisössä (3 kohta). 4 kohta tarjoaa lisäksi mahdollisuuden siirtää tiettyjä etuuksia Marokkoon. Tässä tapauksessa ei ole kuitenkaan kysymys kummastakaan tapauksesta.

101. Komissio toteaa aluksi oikeuskäytäntöön viitaten, että yhteistyösopimuksen 41 artiklan 1 kohtaa on välittömästi sovellettavissa oleva määräys ja että Fahmi kuuluu entisenä työntekijänä sen soveltamisalaan. Komissio kysyy kuitenkin, kuuluuko ennakkoratkaisukysymys yhteistyösopimuksen 41 artiklan 1 kohdan mukaisen sosiaaliturvan alaan. Ratkaisu käy sen mielestä ensi silmäyksellä ilmi oikeuskäytännöstä, jonka mukaan asiassa on sovellettava vastaavasti asetuksen N:o 1408/71 aineellista soveltamisalaa koskevia säännöksiä. AKW:n nojalla maksettu lapsilisä kuuluu epäilemättä sosiaaliturvan alaan.

102. Fahmi menettää tosin komission mielestä oikeutensa näihin etuuksiin, koska etuus poistettiin kokonaan täysi-ikäisiltä opiskelevilta lapsilta ja korvattiin vakuutusmaksuihin perustumattomalla opintojen rahoitukseen maksettavalla tuella, joka ei enää kuulu sosiaaliturvan alaan. Yhteisön oikeus sisältää vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan säännöksiä vain sosiaalioikeudellisesta yhteensovittamisesta, mutta siinä ei puututa jäsenvaltioiden toimivaltaan säätää sosiaaliturvajärjestelmästään, sikäli kuin ne ottavat huomioon työntekijöiden vapaan liikkuvuuden ja siihen liittyvät yhdenvertaisen kohtelun periaatteet. Työntekijöiden vapaa liikkuvuus suojaa kuitenkin vain jäsenvaltioiden kansalaisia, ei Fahmin kaltaisia Marokon kansalaisia. Koska opintojen rahoitusta varten maksettava tuki ei kuulu enää "sosiaaliturvan" soveltamisalaan, tässä tapauksessa ei voi missään tapauksessa soveltaa yhteistyösopimuksen 41 artiklan 1 kohtaa.

103. Komissio on lisäksi sitä mieltä, että yhteistyösopimuksen 41 artiklan 1 kohtaa sovelletaan marokkolaisiin työntekijöihin vain niin pitkään kuin he oleskelevat yhteisössä. Jo määräyksen sanamuoto viittaa jäsenvaltioon, jossa he työskentelevät. Lisäksi yhdenvertainen kohtelu voidaan toteuttaa vain jäsenvaltioiden tasolla, koska sosiaaliturvan järjestäminen tapahtuu yhteisössä jäsenvaltioiden tasolla. Yhteistyösopimuksen 41 artiklaan sisältyy komission mielestä vain vähän yhteensovittamista niillä aloilla, joilla se näyttäisi mahdolliselta. Näin tehdään 2 kohdan mukaisen vakuutuskausien lukuun-

ottamisen ja 3 kohdan mukaisten perheetuusoikeuksien osalta. Ne rajoittuvat kuitenkin komission mielestä nimenomaan yhteisössä asuviin perheenjäseniin. Perheetuuksia ei erityisesti mainita 4 kohdan siirrettävissä olevissa etuuksissa. Se, että Marokko on velvoitettu myöntämään samat oikeudet vain Marokossa oleskeleville yhteisön asukkaille, tukee lopuksi vielä sitä, että yhteistyösopimuksen 41 artiklan 1 kohdan vaikutus rajoittuu vain jäsenvaltiossa oleskeleviin Marokon kansalaisiin.

104. Komissio tuo esiin myös yhteistyösopimuksen 40 artiklan työoikeudellisen syrjintäkiellon, joka sekin koskee vain jäsenvaltiossa työskenteleviä Marokon kansalaisia. Mikäli sopimusta verrataan tärkeisiin ihmisoikeussopimuksiin, osoittautuu, että niiden allekirjoittajavaltioiden suojaamisvelvoite rajoittuu niihin henkilöihin, jotka oleskelevat niiden alueella ja kuuluvat niiden oikeuspiiriin,[40] tai henkilöihin, jotka kuuluvat niiden lainkäyttövaltaan.[41] Myöskään yhteistyösopimuksen suoja ei voi ulottua laajemmalle.

Arviointi

105. Aluksi on viitattava siihen, että yhteistyösopimus korvattiin 1.3.2000 Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Marokon kuningaskunnan välisestä assosioinnista tehdyllä Euro—Välimeri-sopimuksella (jäljempänä Euro—Välimeri-sopimus).[42] Siitä ei kuitenkaan käy ilmi mitään periaatteessa uusia näkökohtia käsiteltävänä olevan asian kannalta, koska seuraavien pohdintojen kannalta tärkeät määräykset säilyvät pääosin ennallaan.

106. Ennakkoratkaisukysymyksiin voidaan vastata osittain jo oikeuskäytännön nojalla.

40 — Kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen 2 artiklan 1 kohta, New York 1966.

41 — Euroopan yleissopimus ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi, 1 artikla.

42 — EYVL L 70, s. 2. Yhteistyösopimuksen 41 artiklaa vastaavan Euro—Välimeri-sopimuksen 65 artiklan sanamuoto on seuraava:
"1. Jollei seuraavien kohtien määräyksistä muuta johdu, saavat kansalaisuudeltaan marokkolaiset työntekijät ja heidän kanssaan asuvat perheenjäsenet sosiaaliturvan alalla hyväkseen järjestelyn, jossa näitä työntekijöitä ei millään tavalla syrjitä sen jäsenvaltion omiin kansalaisiin nähden, jonka alueella he työskentelevät.
Sosiaaliturvan käsite sisältää sosiaaliturvan alat, jotka koskevat sairaus- ja äitiysetuuksia, työkyvyttömyyttä, vanhuutta, jälkeenjääneitä koskevia etuuksia, työtapaturma- ja ammattitautietuuksia, kuolemantapauksen johdosta annettavia avustuksia, työttömyysetuuksia ja perhe-etuuksia.
Tämä määräys saa kuitenkin johtaa muiden yhteistoimintasääntöjen, jotka on määrätty Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 51 artiklaan perustuvassa yhteisön lainsäädännössä, soveltamiseen ainoastaan tämän sopimuksen 67 artiklassa vahvistetuin edellytyksin.
2. Näiden työntekijöiden eri jäsenvaltioissa kertyneet vakuutus-, työskentely- ja asumiskaudet lasketaan yhteen vanhuuden, kuoleman, työkyvyttömyyden ja jälkeenjääneitä koskevien etuuksien, perhe-etuuksien, sairaus- ja äitiysetuuksien perusteella maksettavien eläkkeiden ja elinkorkojen sekä heidän ja heidän yhteisön alueella asuvien perheenjäsentensä terveydenhuollon osalta.
3. Näiden työntekijöiden yhteisön alueella asuvat perheenjäsenet saavat perhe-etuudet.
4. Nämä työntekijät saavat siirtää vapaasti Marokkoon, velallisena olevan jäsenvaltion tai velallisina olevien jäsenvaltioiden lainsäädännön mukaisesti sovellettavaan kurssiin, vanhuuden, työtapaturman tai ammattitaudin sekä työtapaturmasta tai ammattitaudista aiheutuneen työkyvyttömyyden perusteella maksettavat ja jälkeenjääneitä koskevat eläkkeet ja elinkorot, ei kuitenkaan maksuihin perustumattomia erityisetuuksia.
5. — — ."

Asiassa Kziber annetussa tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin totesi seuraavaa:

"Sopimuksen 41 artiklan 1 kohdassa esiintyvä sosiaaliturvan käsite on määritettävä yhdenmukaisuuden vuoksi yhteydessä samaan ilmaisuun, jota käytetään sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin ja heidän perheenjäseniinsä 14 päivänä kesäkuuta 1971 annetussa neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 1408/71 — — ." [43]

107. Syrjintäkielto koskee siksi vain etuuksia, jotka kuuluvat asetuksen N:o 1408/71 aineelliseen soveltamisalaan. Kuten aiemmin jo mainittiin, AKW:n mukaiset etuudet ovat tämän asetuksen mukaisia perhe-etuuksia tai jopa perheavustuksia, kun taas opintojen rahoitusta varten maksettavat tuet eivät periaatteessa kuulu sen soveltamisalaan. [44] Yhteistyösopimuksen 41 artiklan soveltaminen tähän tapaukseen olisi jo senkin vuoksi mahdotonta.

108. Vaikka opintojen rahoitusta varten maksettava tuki katsottaisiin — kuten asian Esmoris Cerdeiro-Pinedo Amado yhteydessä todettiin [45] — perhe-etuudeksi, sikäli kuin se perustuu vanhempien tuloihin, Fahmilla ei olisi oikeutta tukeen.

109. Tämä käy ainakin välillisesti ilmi siitä, että tuomioistuin totesi asiassa Kziber antamassaan tuomiossa lisäksi seuraavaa:

"Sopimuksen 41 artiklan 1 kohdassa tosin täsmennetään, että tämä syrjintäkielto on voimassa, jollei seuraavien kohtien määräyksistä muuta johdu. Edellä lausuttu tarkoittaa sitä, että — — perhe-etuuksien myöntämisen — — osalta kyseinen syrjintäkielto varmistetaan ainoastaan 41 artiklan 2, 3 ja 4 kohdassa vahvistetuin edellytyksin." [46]

110. Yhteistyösopimuksen 41 artiklan nojalla Fahmi voisi siis vaatia kaikkien muiden kysymysten vastauksista riippumatta perhe-etuuksia vain yhteisössä asuville perheenjäsenilleen. Hänellä ei siis voi olla oikeutta saada opintojen rahoitusta varten maksettavaa tukea Marokossa asuvalle pojalleen ainakaan siinä tapauksessa, että yhteistyösopimuksen perhe-etuuden (Familienzulage) käsite vastaa asetuksessa N:o 1408/71 olevaa käsitettä. Kääntämistä koskevien ongelmien takia on todettava,

43 — Edellä alaviitteessä 38 mainittu asia C-18/90, tuomion 25 kohta); Euro—Välimeri-sopimuksen 65 artiklan 1 kohta sisältää tyhjentävän määritelmän siitä sosiaaliturvasta, joka perustuu tähän oikeuskäytäntöön.

44 — Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 43 kohta ja sitä seuraavat kohdat.

45 — Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 47 kohta ja sitä seuraavat kohdat.

46 — Edellä alaviitteessä 38 mainittu asia C-18/90, tuomion 18 kohta).

että ETY:n ja Marokon välisen yhteistyösopimuksen saksankielisessä versiossa käytetään käsitettä Familienzulage kun taas asetuksessa N:o 1408/71 käytetään käsitettä Familienleistung perhe-etuuksista ja Familienbeihilfen perheavustuksista. Euro—Välimeri-sopimuksessa käytetään käsitettä, joka on käännetty suomeksi perhe-etuuksiksi.

111. Yhteisöjen tuomioistuin ei ole vielä ottanut kantaa tähän kysymykseen. Yhteistyösopimuksen eri kieliversioiden vertailu tukee tosin sitä, että käsite Familienzulage olisi ymmärrettävä samoin kuin asetuksen N:o 1408/71 1 artiklan u alakohdan i alakohdan käsite Familienleistung. Yhteistyösopimuksen italian-, tanskan-, hollannin- ja ennen kaikkea ranskankielisessä versiossa käytetään nimittäin käsitettä, joka vastaa asetuksen N:o 1408/71 saksankielisen version käsitettä Familienleistung. On lähdettävä siitä, että ranskankielinen versio on erityisen todistusvoimainen senkin tähden, että Ranskan kieli oli todennäköisesti tärkein yhteinen neuvottelukieli yhteistyösopimusta valmisteltaessa. Euro—Välimeri-sopimuksen 65 artiklan 4 kohdan eri kieliversiot vahvistavat tämän sanavalinnan.[47] Vain molempien sopimuksien englanninkielisissä versioissa puhutaan family allowancesta, joka vastaa asetuksen N:o 1408/71 saksankielisen version käsitettä Familienbeihilfe (perheavustus). Euro—Välimeri-sopimuksen saksankielisessä versiossakin puhutaan Familienbeihilfestä.[48]

112. Tämän vuoksi yhteistyösopimuksen saksankielisessä versiossa käytetty käsite Familienzulage näyttää joka tapauksessa olevan epätarkka käännös, jolla ei ole merkitystä asian kannalta. Myöskään yhteistyösopimuksen englanninkielisessä versiossa käytetty perheavustusten käsite, joka löytyy lisäksi ainakin Euro—Välimeri-sopimuksen kahdesta muusta kieliversiosta, ei anna aihetta olettaa, että yhteistyösopimuksen 41 artiklan 3 kohdan sisältö poikkeaisi perhe-etuuden käsitteestä. Koska pääasiallisesti käytetään käsitettä perhe-etuus, vaikuttaisi omituiselta, jos yhteistyösopimuksen 41 artiklan 3 kohdassa olisi käytetty suppeampaa perheavustuksen käsitettä.

113. Euro—Välimeri-sopimuksen 65 artiklan 1 kohta vahvistaa, että asetuksen N:o 1408/71 ja yhteistyösopimuksen 41 artiklan sosiaaliturvan osa-alueet ovat rinnakkaisia. Viimeksi mainitun määräyksen 2 alakohdassa luetellut alat vastaavat asetuksen N:o 1408/71 ranskankie-

47 — Myös suomen-, kreikan-, espanjan- ja ruotsinkielisissä versioissa käytetään asetuksen N:o 1408/71 perhe-etuutta vastaavaa käsitettä.

48 — Myös Euro—Välimeri-sopimuksen portugalinkielisessä versiossa käytetään asetuksen N:o 1408/71 perheavustuksia vastaavaa käsitettä.

lisen version 4 artiklan 1 kohdan luetteloa. Euro—Välimeri-sopimuksen 65 artiklan 1 kohdan 3 alakohdassa kielletään lisäksi EY:n perustamissopimuksen 51 artiklaan (josta on muutettuna tullut EY 42 artikla) perustuvien muiden sosiaaliturvan yhteistoimintasääntöjen soveltaminen, jollei Euro—Välimeri-sopimuksen assosiointineuvosto nimenomaan niin päätä. Tästä voi päätellä, että Euro—Välimeri-sopimuksen 65 artiklan 1 kohdan 2 alakohta vastaa ainakin sitä osaa asetuksesta N:o 1408/71, jossa määritellään sen aineellinen soveltamisala.

114. Siksi on lähdettävä siitä, että yhteistyösopimuksen 41 artiklan 3 kohdassa määrätään tyhjentävästi perhe-etuuksien myöntämisestä ja että perhe-etuuksia ei voida tässä tapauksessa myöntää tämän määräyksen vuoksi. Yhteistyösopimuksen 41 artiklan 1 kohta ei siis oikeuta marokkolaisten työntekijöiden perheenjäseniä saamaan opintojen rahoitusta varten maksettavaa tukea, mikäli nämä perheenjäsenet asuvat yhteisön ulkopuolella. Tämän toteamuksen johdosta ei ole tarpeen vastata Arrondissementsrechtbankin muihin asiaa Fahmi koskeviin kysymyksiin.

VI Ratkaisuehdotus

115. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että ennakkoratkaisukysymykset ratkaistaan seuraavalla tavalla:

1) Asiassa Fahmi

ETY:n ja Marokon kuningaskunnan välisen yhteistyösopimuksen 41 artiklan 1 kohta ei oikeuta marokkolaisten työntekijöiden perheenjäseniä saamaan opintojen rahoitusta varten maksettavaa tukea, mikäli nämä perheenjäsenet asuvat yhteisön ulkopuolella.

2) Asiassa Esmoris Cerdeiro-Pinedo Amado

Asetus N:o 1408/71 ei oikeuta siirtotyöläistä, joka on palannut kotimaahansa ja saa työkyvyttömyyseläkettä aiemmasta vastaanottajavaltiosta, saamaan jälkeläisiään varten opintojen rahoitusta varten maksettavaa tukea tältä vastaanottajavaltiolta.

Asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan 2 kohdan syrjintäkieltoa on vastaavasti sovellettava vastaanottajavaltion verovaroin rahoitettujen sosiaalietuuksien osalta siirtotyöläiseen,

— mikäli hän saa vastaanottajavaltiosta työkyvyttömyyseläkettä

— häntä verotetaan vastaanottajavaltiossa ja

— mikäli siirtotyöläinen on palannut kotimaahansa.

Tämän syrjintäkiellon kanssa on yhteensoveltumatonta, että siirtotyöläisen jälkeläiset saavat opintojen rahoitusta varten maksettavaa tukea vastaanottajavaltion kansalaisten lapsista poiketen vain, mikäli he asuvat tämän valtion alueella.

Lisäksi vastaanottajavaltio syrjii siirtotyöläisiä, mikäli vastaanottajavaltio myöntää opintojen rahoitusta varten maksettavaa tukea vain kyseisen valtion oppilaitoksissa sekä muutamissa naapurivaltioiden oppilaitoksissa tapahtuvaan opiskeluun.